

Lag

om ändring av fängelselagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i fängelselagen (767/2005) 1 kap. 7 §, 2 kap. 8 §, 3 kap. 7 a § 3 mom., 12 kap. 10 §, 14 kap. 8 § 2 mom. samt 15 kap. 14 och 15 §,
av dem 3 kap. 7 a § 3 mom., 12 kap. 10 § samt 15 kap. 14 och 15 § sådana de lyder i lag 393/2015,
ändras 1 kap. 5 § 2 mom. och 9 § 1 mom., 2 kap. 1 § 1 och 2 mom., 1 a, 7 och 10 §, 3 kap. 7 § 3 mom. och 8 § 2 mom., 4 kap. 2 § 3 mom., 5—7 §, 9 § 1 mom. och 11 §, 5 kap. 4 § och 9 § 2 mom., 6 kap. 1 och 2 § samt rubriken för 6 § och 6 § 4 mom., 7 kap. 7 § 2 mom., 8 kap. 10 § 3 mom. och 14 §, 9 kap. 9 § 2 mom., 11 kap. 8 § 2 mom., 12 kap. 11 § 2 mom., 14 kap. 2 §, 11 § 1 mom. och 12 §, 15 kap. 4 och 9—13 §, 16 § 4 mom. samt 18 §, 16 kap. 7 och 9 § samt 10 § 1 och 2 mom. 17 kap. 6 § 3 mom., 7 §, 8 § 1 mom. och 9 §, 18 kap. 6 § 3 och 4 mom., 7 § och 9 § 1 mom., 19 kap. 11 § 2 mom. samt 20 kap. 1 § 1 mom. 2, 8 och 14 punkten och 2 § 4—6 punkten,
av dem 1 kap. 9 § 1 mom., 3 kap. 8 § 2 mom., 4 kap. 7 § och 9 § 1 mom., rubriken för 6 kap. 6 § och 6 § 4 mom., 7 kap. 7 § 2 mom., 15 kap. 4 §, 16 kap. 10 § 2 mom., 18 kap. 9 § 1 mom. och 20 kap. 1 § 1 mom. 2, 8 och 14 punkten och 2 § 4—6 punkten sådana de lyder i lag 393/2015, 2 kap. 1 § 1 och 2 mom. sådana de lyder i lag 33/2015, 2 kap. 1 a § sådan den lyder i lag 14/2016, 2 kap. 10 § sådan den lyder i lagarna 33/2015, 383/2017 och 290/2021, 4 kap. 2 § 3 mom. sådant det lyder i lag 1070/2015, 4 kap. 5 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 809/2011, 4 kap. 6 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 403/2015, 4 kap. 11 § sådan den lyder i lagarna 33/2015 och 383/2017, 5 kap. 9 § 2 mom. sådant det lyder i lag 1640/2015, 6 kap. 2 § och 15 kap. 10 § sådana de lyder delvis ändrade i lagarna 735/2011 och 393/2015, 8 kap. 14 § sådan den lyder i lagarna 393/2015, 383/2017 och 804/2017, 9 kap. 9 § 2 mom., 12 kap. 11 § 2 mom. och 19 kap. 11 § 2 mom. sådana de lyder i lag 383/2017, 14 kap. 11 § 1 mom. sådant det lyder i lag 804/2017, 14 kap. 12 § sådan den lyder i lag 735/2011, 15 kap. 18 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 735/2011, 15 kap. 18 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 735/2011, 16 kap. 7 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 393/2015, 16 kap. 9 § sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 735/2011, 809/2011 och 507/2019 samt 16 kap. 10 § 1 mom. sådant det lyder i lag 507/2019, samt
fogas till 1 kap. 1 § ett nytt 2 mom., till 16 kap. nya 9 a och 11 §, till 18 kap. 6 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 735/2011, ett nytt 5 mom., till kapitlet nya 6 a och 6 b § samt till 8 § ett nytt 2 mom., som följer:

1 kap.

Allmänna bestämmelser om verkställighet av fängelse

1 §

Tillämpningsområde

Bestämmelser om grunderna för god förvaltning vid bemötandet av fångar och om förfarandet i förvaltningsärenden finns förutom i denna lag i förvaltningslagen (434/2003).

5 §

Bemötandet av fångar

Fångar får inte utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, nationalitet, språk, religion, övertygelse, åsikt, politisk verksamhet, facklig verksamhet, familjeförhållanden, hälsotillstånd, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller av någon annan orsak som gäller fångens person.

9 §

Behörighet utom tjänstetid

Fängelsedirektörens beslutanderätt får, om saken inte tål uppskov, utom tjänstetid utövas även av den jourhavande tjänstemannen inom brottspåföljdsregionen i ärenden som gäller

- 1) förvägran av vistelse utomhus,
 - 2) överföring av fångar till temporär undersökning och vård utanför fängelset,
 - 3) permission av viktigt eller synnerligen viktigt skäl,
 - 4) återkallande av permission,
 - 5) förflyttning av en fånge från en öppen anstalt till ett slutet fängelse med stöd av 6 kap. 2 § 2 mom.,
 - 6) specialgranskning,
 - 7) kroppsbesiktning,
 - 8) hållande i förvar,
 - 9) avskildhet som avses i 18 kap. 5 §,
 - 10) anmälningar som avses i 19 kap. 1, 2, 4, 5 eller 8 §,
 - 11) villkorlig frigivning av en fånge eller frigivning av en person som dömts till förvandlingsstraff för böter.
-

2 kap.

Inledande av verkställighet

1 §

Inledande av verkställighet av fängelsestraff

Domstolen ska utan obefogat dröjsmål underrätta Brottspåföljdsmyndigheten om sitt avgörande genom vilket den har dömt ut ett ovillkorligt fängelsestraff. Ett straff ska verkställas utan ogrundat dröjsmål när en dom som avser fängelsestraff har vunnit laga kraft eller kan verkställas såsom en lagakraftvunnen dom.

Brottspåföljdsmyndigheten ska förelägga den dömde en anmälningstidpunkt och ett fängelse där den dömde ska anmäla sig.

1 a §

Verkställighetshandlingar och domstolens anmälningsskyldighet

Som verkställighetshandling i fråga om en dom fungerar en utskrift ur registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden i justitieförvaltningens nationella informationsresurs. När det gäller fängelsestraff som överförts från ett annat land för verkställighet i Finland är det justitieministeriets eller Brottspåföljdsmyndighetens beslut som är verkställighetshandling för domen.

Domstolen ska i registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden i justitieförvaltningens nationella informationsresurs föra in sådana uppgifter om sitt avgörande enligt 1 § 1 mom. i detta kapitel som behövs för verkställighetshandlingen. Om domstolen när den avgör ett ärende förordnar att den dömda ska häktas eller hållas häktad, kan domstolen i stället för att registrera detta i informationsresursen anteckna uppgifterna i fängpasset. Fängpasset fungerar då som en temporär verkställighetshandling.

Domstolen ska underrätta Brottspåföljdsmyndigheten om en sådan begäran från målsäganden som avses i 4 kap. 19 § i förundersökningslagen (805/2011) genom att föra in uppgifterna om detta i registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden i justitieförvaltningens nationella informationsresurs eller genom att överföra uppgifterna till Rättsregistercentralen för förmedling till Brottspåföljdsmyndigheten.

Bestämmelser om införande av uppgifter enligt 2 och 3 mom. finns i lagen om justitieförvaltningens nationella informationsresurs (955/2020).

7 §

Betalning av böter i ett fängelse

När den som dömts till förvandlingsstraff för böter anländer till fängelset för att avtjäna förvandlingsstraffet, reserveras för honom eller henne de fem följande vardagarna för betalning av böterna.

Om en fånge som är i fängelse ska avtjäna ett förvandlingsstraff eller om en fånge som anländer till ett fängelse ska avtjäna ett förvandlingsstraff utöver något annat straff, reserveras för fången efter delgivningen av förvandlingsstraffet eller ankomsten till fängelset de fem följande vardagarna för betalning av böterna innan verkställigheten av förvandlingsstraffet inleds. Betalningstid reserveras dock inte för så lång tid att verkställigheten av förvandlingsstraffet inte kan inledas förrän fången friges från fängelset.

Ett förvandlingsstraff förfaller om den som dömts till förvandlingsstraff inom den tid som avses i 1 eller 2 mom. betalar hela bötesbeloppet. Om flera förvandlingsstraff ska verkställas, har den dömda rätt att betala de böter som hänför sig bara till ett av förvandlingsstraffen, varvid detta förvandlingsstraff förfaller.

På dem som häktats enligt häktningsslagen (768/2005) tillämpas bestämmelserna i denna paragraf om betalning av böter.

10 §

Beslutanderätt

Direktören för ett bedömningscentrum eller den tjänsteman som i arbetsordningen förordnats till direktörens ställföreträdare beslutar om i 3 och 4 § avsett uppskov med fängelsestraff och förvandlingsstraff för böter och om i 6 § avsett återkallande av uppskov. När uppskov med verkställigheten ansöks på grund av hälsoskäl ska utlåtande begäras av Enheten för hälso- och sjukvård för fångar.

Beslut om efterlysning av den dömda eller fången och om återkallande av efterlysning fattas av den verkställighetsansvarige eller av en annan i arbetsordningen förordnad tjänsteman vid verkställighetsenheten.

3 kap.

Beräkning av strafftid

7 §

Inräkning i strafftiden

Om inledandet av ett straff utan fångens förskyllan har blivit försenat av någon annan orsak än den som avses i 2 kap. 1 § 4 mom. eller verkställigheten har avbrutits utan fångens förskyllan, inräknas denna tid i strafftiden.

8 §

Beslutanderätt

En verkställighetsansvarig beslutar om villkorlig frigivning och om ställande under övervakning enligt 70 § i lagen om verkställighet av samhällspåföljder (400/2015), om den dömda avtjänat den andel av straffet som avses i 2 c kap. 5 § i strafflagen före ankomsten till fängelset.

4 kap.

Ankomst till ett fängelse och placering i fängelset

2 §

Intagning i fängelse

Uppgift om att en fånge intagits i fängelse ska antecknas i det brottspåföljdsregister som avses i lagen om behandling av personuppgifter vid Brottspåföljdsmyndigheten (/).

5 §

Ankomstgranskning

En fånge som anlät till ett fängelse ska granskas i närvaro av ett vittne (*ankomstgranskning*). Ankomstgranskningen omfattar identifiering, registrering av identiteten, upptagande av signalement samt katalogisering och granskning av den egendom som fången medför. I slutna fängelser omfattar ankomstgranskningen klädbyte. Bestämmelser om uppgörande av egenomsförteckning finns i 9 kap. 2 §. Bestämmelser om säkerhetskontroll finns i 16 kap. 3 § och bestämmelser om kroppsvisitation finns i 16 kap. 4 §.

Brottspåföljdsmyndigheten får på fångar ta de signalement som avses i tvångsmedelslagen (806/2011).

6 §

Plan för strafftiden

En individuell plan för avtjänandet av straffet, frigivningen och den villkorliga friheten ska utarbetas för varje fånge (*plan för strafftiden*). Planen för strafftiden innehåller uppgifter om

- 1) placeringen av fången,
- 2) sysselsättning och stödåtgärder som främjar den dömdes livshantering under strafftiden,
- 3) kontakter utanför fängelset,
- 4) frigivningen och stödåtgärder under frigivningsskedet.

I innehållet i och omfattningen av planen för strafftiden beaktas arten av fångens brott och straffets längd, fångens arbets- och handlingsförmåga, omständigheter som inverkar på återfall i brott samt uppgifter som fåtts om fångens person, tidigare brottslighet och förhållanden.

Bestämmelser om planen för strafftiden för den som placerats i övervakad frihet på prov finns i lagen om övervakad frihet på prov (629/2013). Bestämmelser om planen för strafftiden med avseende på övervakningen av den villkorligt frigivne finns i lagen om verkställighet av samhällspåföljder.

7 §

Förfarande för utarbetande av planen för strafftiden

Brottspåföljdsmyndigheten utarbetar en plan för strafftiden för den som dömts till fängelse. Brottspåföljdsmyndigheten kan ändra planen för strafftiden om förhållandena förändras eller av något annat jämförbart godtagbart skäl.

Under strafftiden preciseras planen med uppgifter om hur den har genomförts och genomförandet av planen följs regelbundet upp i det fängelse där fången placeras.

Planen för strafftiden utarbetas i samarbete med den som dömts till fängelsestraff. Planen för strafftiden ska med den dömdes samtycke i behövlig utsträckning utarbetas i samarbete med socialvårds-, hälsovårds-, boende- och arbetskraftsmyndigheterna i den dömdes hem- eller bostadskommun, andra myndigheter samt privata sammanslutningar och enskilda personer. Genomförandet av planen för strafftiden följs upp tillsammans med fången.

9 §

Placering i öppen anstalt

En dömd kan från frihet placeras direkt i en öppen anstalt om han eller hon tillsammans eller separat ska avtjäna ett förvandlingsstraff för böter eller ett fängelsestraff på högst två år. Den dömden kan åläggas att anmäla sig i ett slutet fängelse innan han eller hon förpassas till öppen anstalt. Ett villkor för placering i öppen anstalt är att fången förbinder sig till drogfrihet och att genomgå sådan kontroll av drogfrihet som avses i 16 kap. 7 §.

11 §

Beslutanderätt

Beslut om planen för strafftiden, placeringen av en fånge i fängelse och tidpunkten för anmälan till fängelset fattas av direktören för ett bedömningscentrum, av en tjänsteman som i arbetsordningen förordnats till direktörens ställföreträdare, av en i brottspåföljdsregionens arbetsordning förordnad direktör för en byrå för samhällspåföljder eller av en tjänsteman som är ställföreträdare för direktören för en byrå för samhällspåföljder.

Beslut om ersättning för resekostnaderna för en fånge fattas av en i arbetsordningen förordnad tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten.

Brottspåföljdsmyndighetens centralförvaltningsenhet beslutar om de öppna anstalter och öppna avdelningar där fångar övervakas tekniskt med hjälp av anordningar enligt 1 § 2 mom.

5 kap.

Placering i fängelset

4 §

Kontraktssavdelning

Fångar ska ges tillfälle att bo på en avdelning där fångarna förbinder sig att delta i den sysselsättning som ordnas för fångarna på avdelningen samt att genomgå den kontroll av drogfrihet som avses i 16 kap. 7 § (*kontraktssavdelning*).

9 §

Beslutanderätt

En sysselsättningsansvarig eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning eller en i fängelsets arbetsordning förordnad tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter beslutar om placering av fångar på avdelningar. En sysselsättningsansvarig eller säkerhetsansvarig eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om avskilt boende på en fånges egen begäran. Den överläkare som svarar för verksamheten på ett sjukhus vid Enheten för hälso- och sjukvård för fångar eller en av överläkaren förordnad läkare beslutar om intagning på sjukhuset och utskrivning därifrån.

6 kap.

Förflyttning från ett fängelse till ett annat

1 §

Förflyttning från slutet fängelse till öppen anstalt

En fånge kan oberoende av straffets längd med iakttagande av 4 kap. 8 § förflyttas från ett slutet fängelse till en öppen anstalt för en viss tid eller för att avtjäna den återstående delen av straffet, om

- 1) förflyttningen till öppen anstalt främjar genomförandet av planen för strafftiden,
- 2) den sysselsättning som ordnas i den öppna anstalten eller någon annan sysselsättning som den öppna anstalten godkänner är lämplig för fången,

3) det kan anses sannolikt att fången iakttar ordningen i den öppna anstalten, inte gör sig skyldig till något brott eller utan tillstånd avlägsnar sig från den öppna anstalten, och

4) fången förbinder sig att avstå från berusningsmedel och sådana dopningsmedel som avses i 44 kap. 16 § i strafflagen samt förbinder sig att genomgå den kontroll av drogfrihet som avses i 16 kap. 7 § i denna lag.

2 §

Förflyttning från öppen anstalt till slutet fängelse

En fånge kan förflyttas från en öppen anstalt till ett slutet fängelse, om

1) fången gör sig skyldig eller misstänks ha gjort sig skyldig till ett brott som enligt 2 kap. 13 § i strafflagen inte får behandlas vid disciplinärt förfarande eller fången gör sig skyldig eller misstänks ha gjort sig skyldig till en ordningsförseelse som avses i 15 kap. 3 § i denna lag,

2) fången vägrar att delta i sysselsättning enligt planen för strafftiden, eller den sysselsättning som ordnas eller godkänns av den öppna anstalten i övrigt inte är lämplig för fången,

3) fången vägrar att genomgå den kontroll av drogfrihet som avses i 16 kap. 7 § eller lämnar ett positivt prov vid kontrollen av drogfrihet när han eller hon anländer till en öppen anstalt med stöd av en sådan placering som avses i 4 kap. 9 § eller återvänder till en öppen anstalt i situationer som avses i 8 kap. 6 § eller 9 § 1 eller 3 mom. eller 14 kap.,

4) fången häktas på grund av något annat brott eller konstateras ha före ankomsten till den öppna anstalten gjort sig skyldig till ett brott som medför att de villkor som avses i 1 § 3 punkten inte längre uppfylls,

5) förflyttningen är motiverad för att skydda fångens eller någon annans säkerhet eller för att förhindra brottslig verksamhet,

6) ett nytt fängelsestraff eller förvandlingsstraff för böter ska verkställas och de villkor som avses i 1 § därför inte längre uppfylls, eller

7) fången begär detta själv.

En fånge kan omedelbart förflyttas till ett slutet fängelse för den tid som inledandet av förundersökning av det brott eller utredningen av den ordningsförseelse som avses i 1 mom. 1 punkten, undersökning eller säkerställande av resultatet av ett prov från den drogkontroll som avses i 1 mom. 3 punkten eller uppföljning av en berusad fånges hälsotillstånd kräver. En fånge kan också förflyttas till ett slutet fängelse för att de förutsättningar som avses i 1 mom. 6 punkten ska kunna utredas eller för att avtjäna ett sådant straff i enrum som avses i 15 kap. 4 § 1 mom. 3 punkten.

En fånge som utan giltigt skäl underlåter att anlända till öppen anstalt inom utsatt tid ska förpassas till bedömningscentrumet eller till ett fängelse som bedömningscentrumet anvisat.

6 §

Beslutanderätt

Direktören för det mottagande fängelset eller en säkerhetsansvarig i det mottagande fängelset beslutar om omedelbar förflyttning av en fånge till ett annat fängelse enligt 2 § 2 mom. och om kortvarig förflyttning av en fånge till ett annat fängelse enligt 3 a §, efter att ha hört direktören för placeringsfängelset.

7 kap.

Basvård och boende

7 §

Beslutanderätt

Regiondirektören beslutar om att begränsa en fånges rätt att använda egna kläder enligt 2 § 2 mom. En säkerhetsansvarig eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om att förvägra överlämnande av egna kläder till en fånges förfogande enligt 2 § 3 mom. Fängelsedirektören beslutar om att begränsa en fånges rätt att använda egna kläder enligt 2 § 4 mom. En tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter får överlämna sådana egna kläder till en fånges förfogande som det är tillåtet att inneha i fängelset.

8 kap.

Sysselsättning

10 §

Förutsättningar för tillstånd

Tillståndet eller placeringen kräver dessutom att

- 1) fången förbinder sig att avstå från berusningsmedel och sådana dopningsmedel som avses i 44 kap. 16 § i strafflagen och förbinder sig att genomgå kontroll av drogfrihet enligt 16 kap. 7 § i denna lag, och
- 2) fången förbinder sig att iaktta andra nödvändiga skriftliga villkor som hänför sig till vistelsen utanför fängelset och deltagandet i sysselsättning än de som avses i 1 punkten i detta moment.

14 §

Beslutanderätt

Fängelsedirektören, en sysselsättningsansvarig eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om placering enligt 4 §, deltagande i sysselsättning utanför fängelset enligt 6 och 9 §, tillstånd till eget arbete enligt 7 § samt om återkallande av tillstånd eller placering enligt 11 §.

Brottspåföljdsmyndighetens centralförvaltningsenhet beslutar dock om tillstånd till civilt arbete, tillstånd till studier, placering i anstalt utanför fängelset och tillstånd till övervakad verksamhet utanför fängelset för fångar som avtjänar livstids fängelse samt för fångar som avtjänar kombinationsstraff enligt 2 c kap. 11 § i strafflagen.

Genom ett beslut av Brottspåföljdsmyndighetens centralförvaltningsenhet kan den beslutanderätt som avses i 2 mom. överföras på den tjänsteman som avses i 1 mom.

En sysselsättningsansvarig, en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning eller en tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter beslutar om befrielse från sysselsättningsplikt enligt 13 §.

9 kap.

Fångarnas egendom och inkomster

9 §

Beslutanderätt

Fängelsedirektören eller en säkerhetsansvarig beslutar om i 4 § 4 mom. avsett sändande av pengar eller betalningsmedel till någon utanför anstalten eller till en annan fånge. Fängelsedirektören, en sysselsättningsansvarig eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om betalning av brukspenning, sysselsättningspenning, lön och arbetsresekostnader, om att sysselsättningspenning lämnas obetald och om ändring av brukspenning och lön.

11 kap.

Fritid

8 §

Beslutanderätt

Tillstånd till fritidsverksamhet som avses i 1 § 2 mom. och sammankomster som avses i 7 § beviljas av fängelsedirektören eller en sysselsättnings- eller säkerhetsansvarig.

12 kap.

Brevväxling, telefonsamtal och elektronisk kommunikation

11 §

Beslutanderätt

En säkerhetsansvarig eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om läsning av brev, andra postförsändelser eller meddelanden med stöd av 2 § 1 mom., 8 § 1 mom. eller 9 b §, om utredning av avsändaren enligt 2 § 2 mom., om kopiering enligt 2 § 3 mom., om att underrätta fången om läsning enligt 2 a § 1 mom. samt om kvarhållande av försändelser eller meddelanden enligt 5 §. Ett meddelande får dock även lämnas för läsning till en sådan tjänsteman vid Brottsförklaringsmyndigheten som har rätt att behandla uppgifter i säkerhetsregistret. Beslut om avlyssning och inspelning av telefonsamtal fattas av en säkerhetsansvarig. Beslut om avbrytande eller förvägran av användning av telefon fattas av en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning eller av en tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter.

14 kap.

Permission

2 §

Permission på basis av strafftidens längd

Permission på basis av strafftidens längd kan på ansökan beviljas, om

- 1) beviljande av permission främjar genomförandet av planen för strafftiden,
- 2) det utifrån fångens uppförande under strafftiden samt uppgifter om fångens person och brottslighet kan anses sannolikt att villkoren för permissionen kommer att iakttas, och
- 3) fången förbinder sig att genomgå den kontroll av drogfrihet som avses i 16 kap. 7 § och annan behövlig kontroll av att villkoren för permissionen iakttas.

11 §

Beslutanderätt

Beslut om beviljande och återkallande av permission samt om tidigareläggning enligt 3 § 3 mom. och betalning av kostnader för resor under permission enligt 10 § 2 mom. fattas av fängelsedirektören eller en säkerhets- eller sysselsättningsansvarig.

12 §

Närmare bestämmelser och föreskrifter

Närmare bestämmelser om restid, ersättande av resekostnader under en permission, permissionsförfarandet och om villkoren för permission utfärdas genom förordning av statsrådet. Närmare föreskrifter om beräkning av antalet permissioner och permissionernas längd meddelas av Brottspåföljdsmyndighetens centralförvaltningsenhet.

15 kap.

Ordningen och disciplinen i ett fängelse

4 §

Disciplinstraff för fångar

En fånge kan disciplinärt bestraffas med

- 1) varning,
- 2) begränsning av deltagande i fritidsverksamhet, användning av pengar eller andra betalningsmedel eller innehav av egendom för högst 30 dygn (*förlust av rättigheter*), eller
- 3) placering i enrum för högst tio dygn (*straff i enrum*).

I stället för en varning kan en fånge ges en anmärkning, om ordningsförseelsen är ringa och inte är upprepad.

Förlusten av rättigheter får inte hindra fången att upprätthålla kontakter utom fängelset.

9 §

Utredning av ordningsförelser

Ordningsförelser ska utredas utan dröjsmål. Efter att en ordningsförelse ägt rum ska en opartisk och objektiv utredning genomföras, varvid förelsen utreds på det sätt som dess art och allvarlighetsgrad kräver.

Fången, andra som har del i saken och vid behov även andra personer ska höras. Utredningen ska genomföras så att ingen blir grundlöst misstänkt.

I samband med utredningen av en ordningsförelse ska ett motiverat påstående av fången om att de anställda gjort sig skyldiga till eller varit delaktiga i ett brott överlämnas till en polismyndighet för undersökning.

Utredningen av en ordningsförelse kan avslutas utan att förelsen förs till i 10 § avsedd behandling av ett disciplinärende, om

- 1) förelsen är ringa,
- 2) det har framgått att det inte har skett någon förelse, eller
- 3) det inte finns någon anledning att misstänka fången för förelsen.

Fången kan ges en anmärkning vid utredningen av en ordningsförelse, om behandlingen av ärendet avslutas med stöd av 4 mom. 1 punkten.

10 §

Behandling av disciplinärenden

Disciplinärenden som gäller fångar ska behandlas utan dröjsmål och utan att onödig uppmärksamhet väcks. Ärendet ska behandlas vid muntligt förfarande. Fången, ett vittne och någon annan person kan höras via videolänk eller med något annat motsvarande kommunikationsmedel om det är ändamålsenligt på grund av ett långt avstånd eller av någon annan motsvarande orsak.

Fången ska ges tillfälle att förbereda sitt försvar och lägga fram sin egen utredning samt bevis till stöd för den. Bestämmelser om tolkning finns i 4 kap. 4 § 2 mom.

En ordningsförelse ska behandlas i det fängelse där fången är placerad eller där fången gjort sig skyldig till ordningsförelsen. En ordningsförelse som en fånge gjort sig skyldig till under en transport ska dock behandlas i det fängelse dit fången anländer. Om en fånge på grund av en ordningsförelse förflyttas från en öppen anstalt till ett slutet fängelse, kan ordningsförelsen också behandlas och disciplinstraffet påföras i det fängelse till vilket fången förflyttas.

11 §

Avskildhet vid utredning

Medan en ordningsförelse utreds och beslutet om disciplinstraff inväntas kan fången hållas avskild från övriga fångar, om det behövs för att bevara ordningen eller av andra särskilda skäl. Avskildheten får inte räcka längre än nödvändigt och inte överskrida sju dygn. En yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården ska så snart som möjligt underrättas om avskildheten.

Den tid under vilken fången har hållits avskild från övriga fångar ska beaktas som avdrag när disciplinstraffet påförs.

12 §

Registrering

Utredning av ordningsföreseelser och behandling av disciplinärenden ska registreras.

13 §

Hur disciplinstraff verkställs och när disciplinstraff förfaller

Disciplinstraff som påförts fångar ska verkställas utan dröjsmål och utan att onödig uppmärksamhet väcks.

Om en fånge åtalas vid domstol för ett brott för vilket han eller hon påförts disciplinstraff, förfaller disciplinstraffet till den del det inte har verkställts.

16 §

Beslutanderätt

En säkerhetsansvarig beslutar om utredning av ordningsföreseelser, om avslutande av behandlingen av disciplinärenden under utredningen med stöd av 9 § 4 mom. och om givande av anmärkning med stöd av 9 § 5 mom. En säkerhetsansvarig eller, om saken inte tål uppskov, en tjänsteman i chefsuppgifter inom övervakningen beslutar om avskildhet enligt 11 §.

18 §

Närmare bestämmelser och föreskrifter

Närmare bestämmelser om utredning av ordningsföreseelser och om registrering av utredning av ordningsföreseelser och behandling av disciplinärenden utfärdas genom förordning av statsrådet.

Närmare föreskrifter om verkställigheten av disciplinstraff meddelas av Brottsförmyndighetens centralförvaltningsenhet.

16 kap.

Granskning av fängelselokaler och fångar

7 §

Kontroll av drogfrihet

En fånge kan åläggas att lämna utandnings-, saliv- eller urinprov

1) om det finns skäl att misstänka att fången är påverkad av alkohol, något annat berusningsmedel eller ett sådant dopningsmedel som avses i 44 kap. 16 § i strafflagen, eller

2) för utredning av förutsättningarna för eller kontroll av skyldigheten avseende drogfrihet i samband med oövervakade besök, besök av barn, placering på en kontraktsavdelning, permission, tillstånd som avser studier, civilt arbete övervakad verksamhet utanför fängelset eller för placering i en öppen anstalt, i en anstalt utanför fängelset eller placering i övervakad frihet på prov.

Det kan bestämmas att blodprov ska tas på en fånge om det behövs på grund av vägran att lämna ett i 1 mom. avsett prov, för att trygga kontrollen av drogfrihet eller för att få ett tillförlitligt provresultat.

Om berusningen av yttre tecken att döma är uppenbar, behöver utandnings-, saliv-, urin- eller blodprov inte tas, om inte fången kräver det.

9 §

Förfarande och registrering

Kroppsvsitation ska utföras i närvaro av ett vittne. Om kroppsvsitationen eller kontrollen av drogfrihet kräver att fången ska klä av sig, ska den som utför kroppsvsitationen eller kontrollen av drogfrihet och den som är vittne till kroppsvsitationen vara av samma kön som den visiterade. När fången befinner sig utanför fängelset under direkt bevakning av en tjänsteman vid Brottsförmyndigheten, får kroppsvsitation dock utföras utan närvaro av ett vittne, om saken inte tål uppskov.

Om kroppsbesiktning utförs av någon som inte hör till hälso- och sjukvårdspersonalen, ska ett vittne vara närvarande. I övrigt ska 8 kap. 33 § 3 och 4 mom. i tvångsmedelslagen iakttas vid utförande av kroppsbesiktning.

Fången ska underrättas om grunden för kroppsvsitationen, specialgranskningen, kroppsbesiktningen och kontrollen av drogfrihet så snart det är möjligt med beaktande av personens tillstånd och övriga omständigheter.

Ingripande i obemannade fordons eller farkosters färd, kroppsvsitation, kontroll av drogfrihet, specialgranskning och kroppsbesiktning ska registreras.

9 a §

Genomförande av kontroll av drogfrihet

Provtagning i samband med kontroll av drogfrihet ska ske i lämpliga lokaler och under kontrollerade förhållanden så att integritetsskyddet för den som testas säkerställs. Blodprov ska tas vid en för detta ändamål lämplig enhet inom hälso- och sjukvården. Endast yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården får ta blodprov.

Provtagningen och behandlingen av provet ska utföras på ett tekniskt tillförlitligt sätt så att

- 1) proverna från olika personer som testas inte kan blandas,
- 2) orenheter inte kan hamna i provet, och
- 3) provet inte kan förfälskas.

Ett saliv-, urin- eller blodprov ska sändas till ett laboratorium för undersökning eller verifiering, om inte resultatet av ett snabbtest av saliv- eller urinprovet visar att fången inte har använt berusningsmedel. Laboratoriet ska uppfylla kvalitetskraven för narkotikatest.

10 §

Beslutanderätt

En tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning eller en tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter beslutar om säkerhetskontroll av en fånge. En tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning eller, om saken inte tål uppskov, en tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter beslutar om ingripande i obemannade fordons eller farkosters färd, kroppsvsitation av en fånge och om annan kontroll av drogfrihet än sådan blodprovstagning som avses i 7 §. Fängelsedirektören, en säkerhetsansvarig eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om sådant blodprov som avses i 7 §.

Fängelsedirektören eller en säkerhetsansvarig beslutar om specialgranskning. Brottspåföljdsmyndighetens centralförvaltningsenhet har i enskilda fall rätt att besluta om specialgranskning.

11 §

Närmare bestämmelser och föreskrifter

Närmare bestämmelser om registrering av ingripande i obemannade fordons eller farkosters färd, kroppsvisitation, kontroll av drogfrihet, specialgranskning och kroppsbesiktning utfärdas genom förordning av statsrådet.

Närmare föreskrifter om det förfarande som ska tillämpas vid kontroll av drogfrihet meddelas av Brottspåföljdsmyndighetens centralförvaltningsenhet.

17 kap.

Granskning av andra personer

6 §

Gripande och hållande i förvar

Den som grips eller hålls i förvar ska underrättas om grunden för åtgärden.

7 §

Förfarande och registrering

Säkerhetskontroll och kroppsvisitation ska utföras finkänsligt. Åtgärderna får inte orsaka onödig olägenhet för den granskade eller skada på egendom.

Den granskade ska underrättas om grunden för åtgärden. Vid kroppsvisitation ska ett vittne vara närvarande. Om kroppsvisitationen kräver att den granskade klär av sig, ska visitationen utföras i ett avskilt rum, och den som utför visitationen och den som är vittne ska vara av samma kön som den granskade.

Kroppsvisitation, frantagande av föremål och ämnen, avlägsnande från området, gripande och hållande i förvar av besökare ska registreras.

8 §

Beslutanderätt

En tjänsteman i chefsuppgifter inom övervakningen eller en tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter beslutar om säkerhetskontroll och förvägran av tillträde till fängelset.

9 §

Närmare bestämmelser

Närmare bestämmelser om registrering av kroppsvisitation, frångående av föremål och ämnen, avlägsnande från området, gripande och hållande i förvar av besökare utfärdas genom förordning av statsrådet.

18 kap.

Säkerhetsåtgärder och användning av maktmedel

6 §

Användning av maktmedel

En tjänsteman vid Brottsförklaringsmyndigheten har i sin tjänsteutövning dessutom rätt till nödvärn i enlighet med 4 kap. 4 § i strafflagen. När det bedöms hur försvarligt nödvärnet varit ska de krav beaktas som kan ställas på en tjänsteman utifrån dennes utbildning och erfarenhet.

Den som på begäran eller med samtycke av en i 1 mom. avsedd tjänsteman tillfälligt bistår denne i en situation där det är nödvändigt att anlita hjälp av utomstående för att använda maktmedel vid en ytterst viktig och brådskande tjänsteförrättning enligt denna paragraf, har rätt att under tjänstemannens uppsikt använda de nödvändiga maktmedel som med hänsyn till omständigheterna kan anses försvarliga.

Bestämmelser om excess i samband med användning av maktmedel finns i 4 kap. 6 § 3 mom. och 7 § i strafflagen samt om excess i nödvärn i 4 kap. 4 § 2 mom. och 7 § i den lagen.

6 a §

Beredskap för och varning om användning av maktmedel

Den som utför ett tjänsteuppdrag och har anledning att befara motstånd eller ett obehörigt angrepp enligt 4 kap. 4 § 1 mom. i strafflagen ska på ett lämpligt och ändamålsenligt sätt bereda sig på användning av maktmedel.

Den som är föremål för ett tjänsteuppdrag ska varnas för risken att bli utsatt för maktmedel, om det är möjligt och ändamålsenligt att varna denne. Varningen ska ges på ett för ändamålet lämpligt och begripligt sätt.

6 b §

Användning av skjutvapen

En tjänsteman vid Brottsförklaringsmyndigheten får använda skjutvapen endast om det är fråga om att stoppa en persons verksamhet som orsakar direkt och allvarlig fara för någon annans liv eller hälsa och det inte finns något lindrigare sätt att stoppa verksamheten. Skjutvapen får dessutom användas i brådskande och viktiga uppdrag för att avlägsna föremål eller motsvarande hinder.

Med användning av skjutvapen avses varning för användning av ett i 2 § i skjutvapenlagen (1/1998) avsett skjutvapen, hot om användning av skjutvapen och avlossande av skott. Det betraktas inte som användning av skjutvapen att ta fram ett skjutvapen och göra det skjutklart.

7 §

Förfarandet

Fången ska underrättas om grunden för användningen av fängsel så snart det är möjligt med beaktande av personens tillstånd och övriga omständigheter.

Användning av fängsel, verkställighet av observation, observation i isolering och avskildhet samt användning av maktmedelsredskap ska registreras.

8 §

Beslutanderätt

Beslut om vapenhot och avlossande av skott ska fattas av en säkerhetsansvarig eller, om saken inte tål uppskov, en tjänsteman i chefsuppgifter inom övervakningen eller en tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter.

9 §

Närmare bestämmelser och föreskrifter

Närmare bestämmelser om verkställighet av och förhållandena under observation, observation i isolering och avskildhet samt om maktmedelsredskap, fängslen och registrering av användning av fängsel och maktmedelsredskap utfärdas genom förordning av statsrådet.

19 kap.

Anmälningar och lämnande av upplysningar

11 §

Beslutanderätt

Fängelsedirektören, en i arbetsordningen förordnad säkerhetsansvarig eller sysselsättningsansvarig eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om anmälningar enligt 5 § 1 mom. En verkställighetsansvarig eller en annan i arbetsordningen förordnad tjänsteman vid verkställighetsenheten beslutar om anmälningar enligt 5 § 2 mom.

20 kap.

Ändringssökande

1 §

Beslut i vilka ändring får sökas

En fånge eller en dömd får begära omprövning av eller anföra besvär över Brottspåföljdsmyndighetens beslut som gäller

2) uppskov med verkställigheten av hälsoskäl enligt 2 kap.3 §, uppskov med verkställigheten på andra grunder än av hälsoskäl enligt 2 kap. 4 § och återkallande av uppskov enligt 2 kap. 6 §,

8) befrielse från sysselsättningsplikten enligt 8 kap. 2 § 2 mom., tillstånd till civilt arbete enligt 8 kap. 6 §, tillstånd till deltagande i sysselsättning utanför fängelset enligt 8 kap. 9 § 1 eller 2 mom., beslut enligt 8 kap. 11 § om återkallande av tillstånd eller placering enligt 8 kap. 6 § eller 9 § 1 eller 2 mom. eller befrielse från sysselsättningsplikt för viss tid enligt 8 kap. 13 §,

14) anmärkning, varning, förlust av rättigheter, straff i enrum eller beslut om att inte påföra disciplinstraff enligt 15 kap. 4 § eller avskildhet enligt 15 kap. 11 §.

2 §

Förbud mot att söka ändring

En fånge eller en dömd får inte begära omprövning av eller anföra besvär över Brottsåtgärdsmyndighetens beslut som gäller

4) förflyttning av en fånge från ett slutet fängelse till en öppen anstalt enligt 6 kap. 1 §, omedelbar förflyttning av en fånge från en öppen anstalt till ett slutet fängelse enligt 6 kap. 2 § 2 mom., förflyttning av en fånge från en sluten anstalt till en annan sluten anstalt eller från en öppen anstalt till en annan öppen anstalt enligt 6 kap. 3 §, kortvarig förflyttning av en fånge till ett annat fängelse enligt 6 kap. 3 a § eller tillåtelse för en fånge att avlägsna sig från fängelset för att höras hos någon annan myndighet än en domstol enligt 6 kap. 5 §,

5) begränsning av användning av egna kläder enligt 7 kap. 2 § 2 och 4 mom.,

6) placering i sysselsättning enligt 8 kap. 4 §, tillstånd till eget arbete enligt 8 kap. 7 § eller tillstånd till sysselsättning under övervakning utanför fängelset enligt 8 kap. 9 § 3 mom. eller beslut enligt 8 kap. 11 § att återkalla ett tillstånd enligt 8 kap. 9 § 3 mom.

Denna lag träder i kraft den 4 april 2022.

Helsingfors den 22 december 2021

Republikens President

Sauli Niinistö

Justitieminister Anna-Maja Henriksson